

NOTAT

om lobbyisme

EU Commissioners
in bed with business

CUT CORPORATE
POWER OVER THE EU

»Udvandet lobbyregister
værrer end ingenting«

Energi-industrien kræver
særstatus i klimaindsatsen

1.200 hemmelige ekspertgrupper
skriver forslagene

NOTAT går i dybden og giver indsigt hver måned

TILBUD TIL NYE LÆSERE:

Få de første 2 numre for 29,50 kr.
og styr selv hvilke temanumre der ønskes.

www.notat.dk

Ekstra eksemplarer af dette og tidligere numre kan købes til undervisning eller møder. Send en e-mail til notat@notat.dk eller ring på tlf. 86 48 16 00 og få et tilbud.

Du kan nu styre dit abonnement helt selv. Ved at gå ind på www.notat.dk under Mit abonnement og taste dit kundenummer – kan du »pausere«, som vi kalder det. Du vælger bare at springe over, hvis kommende tema ikke interesserer dig, eller hvis du i en periode ikke har tid til NOTAT-læsning. Så forlænges dit abonnement bare. Mere fleksibelt kan det ikke være.

Hvis du flytter eller ønsker ændringer i dit abonnement, klares det også på hjemmesiden.

Styr selv dit abonnement på: www.notat.dk

Abonnementsservice:

NOTAT, Ved Søen 1, Jels, 6630 Rødding, tlf. 70 26 16 48
abonnement@notat.dk
Konto til abonnement: Reg. nr. 7990
Konto nr. 2031982

Priser på NOTAT:

Almindelig stykpris:
49,50 kr. ved betaling pr. nummer
45,50 kr. ved betaling for 3 numre = 136,50
43,25 kr. ved betaling for 6 numre = 259,50
41,25 kr. ved betaling for 12 numre = 495,-

Rabat stykpris for studerende og pensionister:

38,00 kr. ved betaling pr. nummer
35,00 kr. ved betaling for 3 numre = 105,-
33,00 kr. ved betaling for 6 numre = 198,-
31,00 kr. ved betaling for 12 numre = 372,-

Institutioner og foreninger stykpris:

68,00 kr. ved betaling for 6 numre = 408,-
66,00 kr. ved betaling for 12 numre = 792,-

Forside: Foto: En aktivist fra miljøorganisationen »Friends of the Earth«, udklædt som EU-kommissionens formand José Manuel Barroso, skåler i dobbeltsengen med en cigarrygende business man. Aktionen var en protest mod Kommissionens tætte forhold til erhvervslivets lobbyister. Foto: Friends of the Earth.

Redaktion: NOTAT, Christiansborg, 1240 København K.
redaktionen@notat.dk

I redaktionen: Åge Skovrind, Erling Böttcher (ansv.), Anders Rom Dahl, Staffan Dahllöf, Pelle Christy Geertsen, Kenneth Haar, Luise Pihl og Sven Skovmand. NOTAT udgives i samarbejde med ind/dem-gruppen i EU-parlamentet og EUD.

Regnskab, annoncer og ledelse:

NOTAT, Nordkystvejen 2 F, 8961 Allingåbro, tlf. 86 48 16 00, notat@notat.dk
CVR nr.: 18411008

Indhold

Lobbyisme er en fare for demokratiet 4
De stærke økonomiske spillere har de største fordele.

Hjerteskrærende lobbyisme udhuler klimaindsats 6
Miljøorganisationer kritiserer industrien for at modarbejde indsatsen for at nedbringe CO2-udslippet.
Lige nu foregår en intens kamp for at påvirke EU's beslutninger.

Overskrifter i 2007 9
Energikommissæren fyrede sin særlige rådgiver, bilindustriens kampagne mod krav til CO2-udstødning, »eksperterne« bag anbefalingerne af biobrændstof

»Udvandet register værre end ingenting« 10
Indhold og status for EU's åbenhedsinitiativ.
Om lobbyregister, etiske regler for ansatte, aktindsigt og åbenhed om hvem der modtager EU-støtte

Unenighed om registrering i Danmark 13
Unødvendigt og bureaukratisk, mener kritikerne.

Kemikaliedirektivet som skoleeksempel 14
Behandlingen af EU's kemikaliedirektiv REACH er et lærestykke i de metoder erhvervslivet bruger for at påvirke beslutningerne.

Hvem er de 17
Brancheorganisationerne, in-house lobbyisterne, Public Affairs- og Public Relationsvirksomheder, advokater og konsulenter

EU-kvarteret i Bruxelles 18
Kort over de vigtigste EU-institutioner og lobbyisternes hovedkontorer

Lobbyister på økonomi-klasse 20
Der er enorme forskelle på de ressourcer man har til rådighed.
To af dem der ikke har så mange, forklarer om de ulige arbejdsbetingelser.

Skrappere kontrol med K Street 22
»Lobby Disclosure Act« fra 1995 sætter skrappe regler for lobbyvirksomhed i USA. Sidste år blev loven yderligere strammet.

Abramoff-skandalen 23
70 måneders fængsel til manden som stod bag en af de største korruptionsskandaler i USA's historie

Græsrodder kræver åbenhed 24
Kampagnen ALTER-EU for større åbenhed samler 160 organisationer og akademikere på europæisk plan

Lobbyister får lov at føre pennen 26
Ny rapport om de 1.200 ekspertgrupper som rådgiver EU-kommissionen – og hvor deltagere, dagsordener og referater som regel er hemmelige.

Pænere tone bag de lukkede døre 29
Svensk forsker gør op med den gængse forestilling om at åbenhed fremmer civiliseret adfærd, mens trusler og magtargumenter trives bag de lukkede døre

Siden sidst 30
Nyheder om emner fra tidligere numre af NOTAT

Test din viden 32
Ti spørgsmål om lobbyisme

15.000 lyssky luskere?

Bruxelles er ved at blive verdens hovedstad – for lobbyister. En gængs opfattelse er at det er sådan nogle som truer, lokker og bestikker sig til politiske beslutninger der passer ind i deres eget kram. De kan true f.eks. med virksomhedslukninger og arbejdsløshed, lokke med lovende investeringer, eller bestikke med veltilrettelagte informationer til rette vedkommende og tid. De kan gøre det i fuld offentlighed med den offentlige mening som medspiller, eller i det skjulte bag kulissen.

15.000 mennesker arbejder nu i Bruxelles alene med det formål at påvirke politiske beslutninger i Den Europæiske Union. Lobbyisterne er ikke på valg, man kan hverken stemme dem ind eller ud hvis man er utilfreds. Alligevel regnes de for en stor magtfaktor i EU's beslutninger.

Hovedmålet for lobby-indsatsen er embedsmændene i EU-Kommissionen. Af den simple grund at det i EU er dem som udarbejder lovforslagene og har eneret på at fremsætte dem. Men i det sidste ti-år har EU-Parlamentet fået stigende indflydelse i lovgivningen, og har derfor også tiltrukket lobbyisternes interesse, og fået antallet til at være konstant stigende.

De som er genstand for lobbyarbejdet, siger at lobbyisterne er nødvendige. Lobbyister er ikke lyssky luskere og manipulatorer. De tilbyder stor faglig viden på deres område; en viden som politikere og embedsmænd har brug for som grundlag for deres beslutninger. Lobbyisterne er simpelt hen blevet en del af systemet.

Men når de er en så etableret del af systemet, er det så ikke et demokratisk problem at offentligheden hverken kender dem eller deres præcise indflydelse?

Det har vi i denne udgave af NOTAT spurgt om, hos forskere (side 4-5) og hos græsrodder (side 6-7). Vi giver dig et indblik i lobbyisternes metoder (side 14-17), og vi giver et indblik i lobbyismen omkring nogle af de mest aktuelle politiske sager om kemikalier og klima (side 6-9).

Så stor en magtfaktor som lobbyismen er blevet, er det et naturligt valg at sætte fokus på ubalancen mellem små og store interesser, mellem mindre og mere pengestærke interesser (side 26-28). Endelig kan det næppe heller overraske at selve lobbyismen selv er blevet genstand for lobbyisme: Det såkaldte åbenhedsinitiativ er foreløbig endt med noget ret uforpligtende (side 10-11). Redaktionen ønsker dig god læselyst.

Erling Böttcher
redaktør

Lobbyis er en fare for

ULIGE INDFLYDELSE. 15.000 lobbyister. Så mange mennesker anslås at arbejde professionelt i Bruxelles med at påvirke beslutningstagerne i Kommissionen, Ministerrådet og Parlamentet. Og langt de fleste af dem, mindst 70 procent, arbejder for erhvervslivet. Der findes mange eksempler fra de senere år på at lobbyister har haft afgørende indflydelse på udformningen af EU-lovgivningen. Så mange at det er blevet bredt anerkendt som et demokratisk problem.

En af de bekymrede kritikere er professor Gert Tinggaard Svendsen fra Århus Universitet der for nylig udgav bogen »Lobbyisme i EU«:

»Problemet opstår, hvis den ene side høres meget mere end den anden. Producentgrupperne er stærkt organiserede og har mange ressourcer bag, mens forbrugerne er svage. Forbrugerne er ganske vist også lobbyister, men de er meget svagere,« siger han.

Særligt i EU

For Gert Tinggaard Svendsen skyldes lobbyisternes magt i EU nogle grundlæggende træk ved institutionerne:

»Det er et afgørende punkt at i EU har Kommissionen initiativretten. Det er ikke som i et normalt demokrati hvor det er valgte lovgivere der kan fremsætte forslag. Her er det bureaukratiet som sætter lovgivningen i gang,« siger han.

»EU blev jo grundlagt på en tanke om at de oplyste bureaukrater skulle beskytte borgerne. En idé som stammede fra Jean Monnet. Derved skulle nye krige undgås. At forhindre nye krige er naturligvis en smuk vision som er værd at forsvare, men selve magtcentraliseringen i bureaukratiet giver nogle alvorlige problemer i forhold til lobbyisme.«

»Det er jo nemmere at overbevise nogle få bureaukrater end at overbevise et flertal af politikerne.

Og da der derudover er tale om et meget lukket system, er der ingen offentlighed til at holde lobbyisterne i skak. De får langt friere spil end de har f.eks. i Danmark,« siger han.

Erik Wesselius er leder af forsknings-

og kampagnegruppen Corporate Europe Observatory i Amsterdam som holder et vågent øje med erhvervslivets lobbyisme. Han er enig i at EU's institutioner giver lobbyister let spil, men problemet er ikke bare Kommissionen, mener han:

»Også mange medlemmer af EU-Parlamentet spiller tæt sammen med lobbyister og arbejder uden den mindste kontakt til deres vælgere og til debatten hjemme. Det grundlæggende problem er fraværet af en europæisk offentlighed,« siger han.

Det lykkedes de sydeuropæiske skoproducerer at få begrænset importen af sko fra Kina, fordi de kinesiske sko var billigere end de europæiske.

Hvem er de 15.000 lobbyister?

Der er flere forskellige typer lobbyister. Nogle er professionelle, andre repræsenterer forskellige interesser. I dette nummer af NOTAT ser vi primært på erhvervslivets lobbyister. Da de professionelle lobbyister stort set kun arbejder for erhvervslivet, er det da også den gruppe som dominerer. Det anslås at ca. 15.000 lobbyister arbejder i Bruxelles. De fordeles ifølge tal fra professor Gert Tinggaard Svendsen på følgende måde:

me demokratiet

»Det der foregår i Bruxelles, behandles kun sjældent i medierne, og befolkningen har ringe mulighed for at følge med. Presset på beslutningstagerne er derfor mindre.«

Frihandel eller ej

Gert Tinggaard Svendsen mener især at den indflydelse enkelte producentgrupper kan skaffe sig gennem lobbyisme, hurtigt kommer til at give dem særlige privilegier der strider mod de frihandelsprincipper EU bygger på. Han nævner en sag om import af sko fra Kina. Her lykkedes det sydeuro-

næriske skonprodcenter at få beten, fordi de bliver billigere end øiske.

Wesselius er it skosagen var itelig, men han er Gert Tinggaard Svendsens kritik – som han betegner som »typisk liberal politik af lobbyismefenomenet« – og vurderer noget:

»Den hollandske koncern Philips er f.eks. en ærk spiller på lobbyismescenen, og de kunne ikke lomme om at komme andet end i frihandelsregtsorden. I det hele presser de store koncerner i J typisk hårdt på for at fremme frihandel fordi frihandel som regel i deres interesse,« siger han.

Også herhjemme

Også Mads Christian Esbensen der selv er lobbyist ved bureauet Public Affairs Group, og som har skrevet bogen »Public Affairs – Lobbyisme i praksis«, er i princippet enig i at lobbyisme rejser nogle særlige spørgsmål, blandt andet fordi EU flytter beslutningerne længere væk, og fordi EU er meget kompleks. Men han understreger samtidig at det kan være svært at skille niveauerne helt ad. Meget er det samme på EU-niveau som på nationalt niveau:

»Lobbyister aktiverer i lige så høj grad landenes regeringer. Det kunne man se under behandlingen af kemikaliedirektivet REACH hvor industrien brugte kampagner om tab af arbejdspladser til at tvinge de store lande ind på banen i kampen mod direktivet,« påpeger Mads Christian Esbensen.

Åbenhed

Gert Tinggaard Svendsen mener EU burde bevæge sig i retning af et normalt demokrati, og for ham betyder det at magten i højere grad skal placeres i EU-Parlamentet. Det vil gøre det sværere at erobre lovgivningsprocessen med lobbyisme.

Men også inden for rammerne af det eksisterende EU mener han at meget kan blive bedre. Han peger på spørgsmålet om åbenhed om lobbyisme, herunder registrering af lobbyister. På det område er EU-reglerne meget svage, og nye regler er derfor til diskussion netop i øjeblikket.

Gert Tinggaard Svendsen mener kravet bør være fuld åbenhed, og peger på de amerikanske regler hvor der er obligatorisk registrering, hvor lobbyister skal afreportere, og hvor oplysningerne er let tilgængelige på internettet.

Mads Christian Esbensen er enig i behovet for registrering og etiske regler i EU – og i Danmark. For lobbyisme er ikke et forbigående fænomen, mener han:

»Der kommer mere lobbyisme i fremtiden, og vi kan ikke skruer tiden tilbage, ligesom vi ikke kan beslutte at ophæve tyngdeloven hvis vi skulle blive irriteret på den. Men vi kan være fødselshjælpere for regler som sikrer åbenhed om lobbymiljøets værktøjer og tilgange.« ♦

Gert Tinggaard Svendsen, professor ved Århus Universitet:
»Det grundlæggende problem er fraværet af en europæisk offentlighed.«

Mads Christian Esbensen, Public Affairs Group:
»Der kommer mere lobbyisme i fremtiden, og vi kan ikke skruer tiden tilbage.«

Lobbyisme giver fordele til stærke økonomiske spillere. Det er særligt et problem i EU, mener flere eksperter.

Hjerteskerende lobbyisme udhuler klimaindsats

Lobbyister er så effektive at klimaindsatsen er i fare, mener miljøorganisationer.

Erhvervslivets lobbyister kan ikke få EU til at skrue ned for de overordnede ambitioner, men de har stor indflydelse på de metoder der anvendes. Så stor at den samlede indsats i sidste ende alligevel er i fare. Det viser det igangværende slag om EU's system for handel med CO₂-kvoter hvor det er lykkedes lobbyisterne for en række industrisektorer at skabe eller udvide så mange smuthuller at indsatsen i sidste ende kan blive udhulet.

Det mener i hvert fald flere iagttagere på miljøorganisationernes kontorer i Bruxelles som med gru har fulgt behandlingen af Kommissionens forslag. Det skal fastlægge retningslinjerne for kvotesystemet i fremtiden. I tiden op til offentliggørelsen af forslaget den 23. januar i år, bankede de konstant på Kommissionens dør og kom ifølge klimamedarbejder ved Greenpeace's Bruxelleskontor Mahi Sideridou med »alle mulige slags hjerteskerende appeller for særbehandling«.

Og det virkede. Forslaget blev rettet til, og EU-topmødet den 13-14. marts bifaldt ændringerne og kom med tilsagn om flere rettelse, inden vedtagelsen i 2009, hvis det skulle være nødvendigt.

Kvotesystem et flop

Under systemet der kaldes Emissions Trading System (ETS), tildeles virksomheder en CO₂-kvote, det vil sige tilladelse til at slippe en bestemt mængde CO₂ ud i atmosfæren. Vil de udlede mere, må de betale sig fra det.

Det lyder såre enkelt, men erfaringerne med systemet har vist at hvis denne rationeringsordning skal føre til

reduceret udslip, enten ved begrænsning af forbrug, eller gennem investeringer i miljøvenlig teknologi, så er den metode der bruges, helt afgørende.

Kvotesystemet har nogle år på bagen. Første fase blev indledt i 2005, og i begyndelsen af 2008 tog EU hul på anden fase der strækker sig frem til 2012. Forslaget på bordet handler om perioden 2012-2020. Det ligger lidt ude i fremtiden, men debatten er dramatisk fordi kvotesystemet handler om cirka halvdelen af EU's klimaindsats, og fordi Kommissionen og Ministerrådet har erkendt at den gamle metode ikke duer.

I første omgang blev det medlemslandene selv der uddelte kvoter til virksomhederne, og kvoterne var gratis. Blandt dem som forudså at det ikke ville virke, var professor Gert Tinggaard Svendsen fra Århus Universitet. Han mener at lobbyisme var årsagen til valget af en dårlig model med de nationale myndigheder i den afgørende rolle. Nationale myndigheder ville – forudså han – uddele for høje kvoter for at sikre sine egne virksomheders interesser, med det resultat at reduktionen ville udeblive. Og sådan blev det. Medlemslandene uddelte i den første periode af systemets levetid alt for høje kvo-

ter, med det resultat at priserne på kvoter styrteddykkede. Det blev næsten gratis at forurene mere, og systemet var slået fejl..

»Derfor skal der en centraliseret uddeling af kvoter til. Og kvoterne skal ikke tildeles gratis, men sælges på auktion,« siger Gert Tinggaard Svendsen til NOTAT.

Jagten på fribilletter

Det er netop en central uddeling af kvoter som er på vej. Kvoterne skal i princippet købes på en auktion, og størrelsen af kvoterne udstikkes af EU. Så langt og så godt ser det altså ud til at der tages højde for de dårlige erfaringer. Men allerede de seneste måneders begivenheder omkring offentliggørelsen af Kommissionens forslag viser at de tunge drenge i erhvervslivet er oppe på dupperne, og det rejser nogle nye problemer. Mange vil nemlig kæmpe hårdt for at få gratis kvoter eller for at få andre privilegier.

Tomas Wyns arbejder for Climate Action Networks kontor i Bruxelles med kvotesystemet. Han peger særligt på olieraffinaderierne:

»Det er tydeligt hvad der er sket. I Kommissionens oprindelige udspil skulle olieraffinaderierne betale for alle deres kvoter. Men i løbet af januar var de flittige

gæster hos Kommissionen, og da det endelige forslag kom, skulle de kun købe 20 procent af deres kvoter,« siger han.

Tomas Wyns er usikker på hvilke olieselskaber der var på banen, men Mahi Sideridou fra Greenpeace citerer anonyme embedsmænd i Kommissionen for at pege på Shell og BP.

Også en lang række andre brancher har været flittige, særligt stålindustrien, cementindustrien, energisektoren og papirindustrien. Alle har argumenteret for at netop de er i en vanskelig position. Stålindustriens repræsentanter har bl.a. sagt til advarsel at en prisstigning på 10 procent ville være uundgåelig hvis industrien skal betale for kvoter. Det argument gør ikke indtryk på Tomas Wyns:

»Det er ikke længe siden stålindustrien varslede en prisstigning på 15 procent med henvisning til øget efterspørgsel og høje kulpriser. De har åbenbart en stor margin som de kan justere priserne indenfor. Derfor har vi spurgt dem hvorfor kvoter i sig selv skulle gøre en stor forskel, men de har ikke svaret og har ikke fremlagt dokumentation.«

»Kulstoflækage«

Det afgørende kort erhvervslivet har

»Erhvervslivets lobbyister kom med alle mulige slags hjerteskrærende appeller for særbehandling. Og det virkede.«

Mahi Sideridou, Greenpeace Bruxelles, om EU's beslutninger om at reducere CO2-udslippet:

smidt på forhandlingsbordet i Bruxelles, er »konkurrencedygtighed eller virksomhedsflugt«, og i EU-sammenhæng er det kort en trumf. Mange industrigrene har påstået at hvis de skal betale for kvoterne, vil de ikke være konkurrencedygtige, og vil sandsynligvis være nødt til helt at forlade EU. I et enkelt tilfælde er det endda blevet garneret med en miljövinkel:

»Hvis vi skulle flytte vores industri ud af EU, ville vi være nødt til at transportere stål til Europa, og det ville øge udslippet,« sagde Philippe Varin fra den europæiske sammenslutning af stålproducenter i januar.

Frygten for virksomhedsflugt som følge af klimapolitikken i EU har været så intens at den har fået sit eget begreb, »kulstoflækage«. Og kulstoflækage tages så alvorligt at emnet har fået en fremtrædende plads i Kommissionens forslag. Ifølge forslaget artikel 10b skal Kommissionen nemlig undersøge risikoen for udflytning i de forskellige sektorer, og først i juni 2011 fremlægge en rapport. I forlængelse af rapporten kan Kommissionen så fremlægge forslag til hvilke sektorer der bør anerkendes som »energi-intensive sektorer«, der er værdige til at få særbehandling, f.eks. gratis kvoter. Det må betragtes som en foreløbig sejr for den kampagne dele af erhvervslivet har kørt.

Så længe behøver de ikke at vente. Ikke hvis det står til kommissær Günther Verheugen der har ansvar for industrielle anliggender og betragtes som »hardliner« i Kommissionen.

»Jeg er bestemt tilhænger af at være

Hvad er CO2-kvotehandling?

For at få en række industrier til at arbejde for et mindre udslip af CO2, har EU vedtaget at de enkelte virksomheder skal have en begrænset ret til at udlede CO2 i atmosfæren. Den mængde de får tildelt, kaldes for en kvote. Hvis de vil udlede mere end de får tildelt, skal de betale for flere kvoter. Systemet trådte i kraft i 2005. Hidtil har systemet ikke været effektivt fordi kvoterne har været for billige. Derfor diskuteres i øjeblikket en ny metode som skal sikre at udslippet begrænses.

Systemet udvikler sig i tre faser:

Første fase: 2005–2007. Gratis tildeling af kvoter på nationalt plan.

Anden fase: 2008–2012. Tildeling af kvoter på nationalt plan. Nationale myndigheder afgør om de skal være gratis eller koste penge. I Danmark er de gratis.

Tredje fase: 2012–2020. Denne fase diskuteres i øjeblikket. Kommissionen foreslår central uddeling fra EU af kvoter. Kvoterne skal koste penge, men flere industrigrene vil formentlig få undtagelser.

et eksempel for resten af verden, men jeg er imod økonomisk selvmord,« sagde Verheugen i januar. I februar var han således travlt beskæftiget med at berolige en række industrisektors repræsentanter, herunder stål- og papirindustrien, og erklærede blandt andet at ville bruge EU-topmødet i marts til at få flere af dem udnævnt på forhånd til »energi-intensive sektorer« som ikke skal betale for kvoterne.

Så langt nåede Kommissær Verheugen ikke, men resultatet trak alligevel i de bekymrede industrifolks retning. Slutklæringen fra topmødet indeholder et særskilt punkt om energitunge industriers problemer med »kulstof lækage« som skal »analyseres og tackles hurtigt« i det nye direktiv om kvotehandling. I stedet for at vente til 2011, skal industrien altså beroliges allerede i direktivteksten.

Billige kinesiske kreditter

Det kan indvendes mod frygten for at mange virksomheder kan få deres kvoter gratis, at de trods alt vil være nødt til at købe retten til mere udledning hvis de overskrider deres kvote. Men på dette spørgsmål frygter miljøorganisationerne at læsset kan vælte helt. Forslaget fra Kommissionen giver efter alt at dømme gode muligheder for at købe kvoter for en slik. Bliver de ikke billige i EU, kan de nemlig købes internationalt, på markedet for de såkaldte CDM-kreditter (Clean Development Mechanism). Under denne ordning kan virksomheder støtte projekter i »u-lande« som angiveligt fører til mindre

Tomas Wyns arbejder for Climate Action Networks kontor i Bruxelles.

udledning af CO2. Problemet i den model er at den slags investeringer typisk er landet i Kina – et land med et stærkt stigende energiforbrug. Det kan derfor være svært at afgøre om en investering i for eksempel en vindmølle, nu også fører til et lavere udslip. Sikkerheden for at vindmøllen virkelig erstatter olie eller kul, er ringe.

Markedet for CDM-kreditter er hastigt voksende, og alt tyder i dag på at de vil blive meget billige i de kommende år. Derfor bliver det billigt at overskride sin kvote. Alligevel giver Kommissionens forslag så god plads til køb af CDM-kreditter at klimaindsatsen kan blive undermineret, mener både Greenpeace og Climate Action Network.

NOTAT spurgte hvem der særligt har presset på for at få omfattende adgang til CDM-kreditter:

»Det er vist kun miljøorganisationerne som ikke presser på for større adgang til CDM-kreditterne«, siger Mahi Sideridou fra Greenpeace tørt. Og Climate Action Network er enig:

»Meget er selvfølgelig usikkert endnu. Det afhænger jo også af hvad der sker ved internationale forhandlinger. Men som sagerne står, kan alene CDM-kreditterne betyde at hele øvelsen ender i ingenting. Og i mellemtiden får vi ikke de investeringer i energibesparende teknologi som kvotesystemet skulle have fremmet,« slutter Tomas Wyns. ♦

Oversk

En gennemgang af de store historier i 2007 om den europæiske klimalobby vidner om at erhvervslivets lobbyister sidder med ved bordet i hele beslutningsprocessen.

Kommissærens rådgiver

Endnu inden et forslag er blevet til i EU har Kommissionen typisk konsulteret en række særlige rådgivere. Listen over særlige rådgivere har hidtil været hemmeligholdt, men i februar 2007 blev listen offentliggjort. På klimaområdet var det mest interessante navn Rolf Linkohr. Linkohr er tidligere medlem af EU-Parlamentet, men har på det seneste erhvervet sig som lobbyist for de store virksomheder i el-sektoren. Nu optrådte han pludselig som særlig rådgiver for kommissæren for Energi, Andris Piebalgs. Afsøringen skabte så meget røre at Linkohr måtte gå. Det fik imidlertid ikke Kommissær Piebalgs til at skifte stil. Linkohr var knap nok gået ud af døren før en tidligere leder af Shells globale strategiafdeling, Alfred Bressand, trådte ind som erstatning.

Ekspertkomitéen for biobrændsler

På et EU-topmøde i marts 2007 besluttede regeringslederne at anvendelse af bio-brændsler fremover skulle være et centralt led i EU's klimastrategi. Forud var gået en massiv lobbykampagne forestået af den bioteknologiske industri, olieindustrien og bilproducenterne. Det var påfaldende at Kommissionen på dette tidspunkt var blevet advaret af egne eksperter om en række uheldige effekter af brug af biobrændstoffer, såsom øgede fødevarerpriser også i den fattige del af verden, og om at det i sidste ende ikke ville gavne miljøet på grund af pløjning af græsarealer og fældning af skove. Egentlige forslag fra Kommissionen bliver sjældent til uden grundige konsultationer i en ekspertgruppe. Sammensætningen af

rifter i 2007

disse grupper er normalt ikke offentligt kendt, men i juni 2007 kunne Corporate Europe Observatory i Amsterdam afsløre at Kommissionens arbejdsgrupper om biobrændstoffer er tydeligt domineret af erhvervsgrupper med direkte interesser i området.

Bilindustri i førersædet

Debatten om hvor meget CO2 passagerbiler må udlede pr. kørt kilometer, blev et stort og bittert slag.

Kommissionens udspil var en øvre grænse på 120 gram CO2 pr. kørt kilometer. Det mål satte EU faktisk allerede i 1996, dengang som en frivillig aftale. Men i oktober 2006 bebudede Kommissionen et forslag til et bindende regelsæt – stadig med samme mål: 120 gram pr. kørt kilometer (i gennemsnit) om nogle år. Det

fik den tyske industri til at rykke ud med trusler om udflytning af produktionen. De øvrige bilproducenter valgte at udvise solidaritet, og meldte ud mod bindende mål overhovedet. Dermed indledte sammenslutningen af bilproducenter ACEA en langstrakt kampagne der varede hele 2007. Til deres rådighed havde de ikke færre end 70 lobbyister. Endelig havde industrien direkte adgang til Kommissionen gennem en rådgivningsgruppe kaldet CARS21 som er stærkt domineret af repræsentanter for bilindustrien.

Da forslaget endelig blev fremlagt i december 2007, var det betragteligt svækket i forhold til de oprindelige ambitioner. Målet er nu 130 gram pr. kilometer, og med et bødesystem der ifølge Greenpeace ikke vil afskrække industrien væsentligt fra at se stort på kravene. ♦

Rolf Linkohr måtte i 2007 træde tilbage som særlig rådgiver for energi-kommissær Andris Piebalgs p.g.a. sine tætte forbindelser til de store virksomheder i el-sektoren.

Bilindustrien fik hævet den øvre grænse for bilernes gennemsnitlige CO2-udslip fra 120 til 130 gram pr. kørt kilometer.

EU's fire trin for mere åbenhed

Åbenhedsinitiativet (European Transparency Initiative – ETI) blev først diskuteret af EU-Kommissionen i 2005. I maj 2006 kom den med et konkret oplæg (grønbog). Forslaget består af fire dele:

- ✓ Offentligt register over hvem der er lobbyist, og adfærdsregler for de lobbyister som omfattes af registreringen.
- ✓ Ethiske regler for de EU-ansatte.
- ✓ Åbenhed om hvem der EU-støttemidler.
- ✓ Regler for aktindsigt – offentlighedens adgang til EU-dokumenter.

Hovedansvarlig for initiativet er den estiske kommissær Siim Kallas som har ansvar for administration, revision og bekæmpelse af svindel.

Godt tre år efter initiativets start er status for de fire områder:

- **Lobbyister:** Et fælles register over lobbyister i Parlamentet og Kommissionen ventes at blive etableret i slutningen af maj 2008. Strid om registrets indhold (navne og økonomiske oplysninger). En høringsproces om et forslag til adfærdskodeks for lobbyister («code of conduct») blev afsluttet den 15. februar. Endeligt forslag kommer senere i år.
- **Etik:** En rapport om etiske regler for EU-ansatte fra december 2007 viste at EU og især Kommissionen har mere omfattende regler end de fleste medlemslande. Ingen yderligere initiativer.
- **Støttemodtagere:** Modtagere af penge fra EU's strukturfonde skal efter beslutning i Ministerrådet offentliggøres fra og med i år, og modtagere af landbrugsstøtte fra 2009. Uklart hvor detaljerede oplysninger skal være. Landbrugskommissær Mariann Fischer Boel er ansvarlig for udformningen af de konkrete regler om landbrugsstøtten.
- **Aktindsigt:** Eksisterende regler fra 2001 har været sendt til høring med den svenske kommissær Margot Wallström som politisk ansvarlig. Forslag til reviderede regler ventes at blive fremsendt af Kommissionen i april.

»»Udvandet

Hvem påvirker beslutningerne bag de lukkede døre? Og for hvis penge? De første svar kommer – muligvis – inden sommer når EU begynder at registrere lobbyisterne. Men registerets udformning møder allerede stærk kritik.

ÅBENHEDS-INITIATIVET. Bestræbelserne på at synliggøre lobbyisternes gøren og laden i EU-Kommissionen er omdiskuteret allerede inden reglerne er faldet på plads.

»Det forslag til lobbyistregister som Kommissionen efter vores oplysninger arbejder med, er meget tæt på det mindste man kan forlange. Svage regler kan blive et dårligere alternativ end uregulerede tilstande – hvis det indebærer at det politiske pres for åbenhed forsvinder,« siger Paul de Clerck, fra miljøorganisationen Friends of the Earth og netværket ALTER-EU (Alliancen for lobbyisme-regler om åbenhed og etik) i Bruxelles.

Netværket som omfatter i alt 160 organisationer, akademikere, og institutioner, har været med til at sætte den skjulte påvirkning på EU-Kommissionens opgaveliste.

Nu er man bange for at resultatet bliver et sæt tandløse regler uden bid. ALTER-EU, men også andre kritikere, vil have et obligatorisk, og ikke et frivilligt lobbyistregister. Men det får man ikke. Af flere grunde.

register værre end ingenting«

Kun for dem der vil

Da kommissær Siim Kallas i sin tid annoncerede sit åbenhedsinitiativ (Se boks: EU's fire trin for mere åbenhed), blev han ellers forstået sådan at han ønskede obligatorisk registrering. I en tale den 3. marts 2005 sagde han:

»Der er ingen regler om obligatorisk rapportering eller registrering af lobbyaktiviteter. De registre som lobbyisternes organisationer i EU har oprettet, er frivillige, ikke særlig omfattende, og giver ikke meget information om de specifikke

interesser lobbyisterne repræsenterer, eller hvordan de er finansieret. Kun få er tilsluttet de frivillige adfærdskodekser der ikke hidtil er blevet håndhævet med seriøse sanktioner.«

Trods de bombastiske udtalelser er der nu lagt op til et frivilligt register.

»Det skal ikke være sådan at man er udelukket fra at komme til møde i Kommissionen, blot fordi man ikke er registreret. Det ville være forkert og skabe afstand til borgerne,« siger Kristian Schmidt, vicekabinetchef hos Siim Kallas.

En anden begrundelse for frivilligheden er, ifølge Kristian Schmidt, at der savnes et åbenlyst juridisk grundlag i traktaten for obligatorisk registrering.

»I USA kan man sætte folk i fængsel hvis de bryder med lobbyistreglerne, det kan vi ikke i EU«, siger han og afviser at frivilligprincippet vil skabe et problem.

»Alle NGO'er (regerings-uafhængige organisationer) har sagt at de vil lade sig registrere. Business Europe (arbejdsgiverne) vil deltage. SEAP og EPACA (lobbyisternes egne interesseorganisa-

Den estiske kommissær Siim Kallas lancerede i 2005 et initiativ for større åbenhed om beslutningerne i EU-systemet. Kritikere mener at forslaget er langt fra tilstrækkeligt, blandt andet fordi registreringen af lobbyister bliver frivillig.

tioner) vil deltage. Der vil opstå »peer pressure« (gruppetres) og skarp opmærksomhed på dem som ikke vil lade sig registrere,« forudser Kristian Schmidt.

Uden navne?

Hvor omfattende det kommende lobbyistregister vil blive, er ikke afgjort endnu. Skal det for eksempel kun omfatte organisationer, og ikke navngivne personer? Og hvor meget skal lobbyisterne fortælle om hvis penge og interesse de arbejder for?

»Et register uden navne vil være en joke, det kan ikke bruges til noget,« siger

Paul de Clerck som også er bange for alt for vage og upræcise oplysninger om lobbyisternes økonomiske forhold:

»Journalister og andre skal hurtigt kunne finde ud af hvem som har påvirket, og hvor meget man har betalt. Det skal ske mens sagerne stadig er aktuelle, og ikke kun når de har fået en historisk interesse.«

Omvendt taler lobbyisternes egne lobbyorganisationer imod en alt for omfattende registrering.

»Hvis Kommissionen udleverer finansielle oplysninger om vore medlemmer, så bliver vi nødt til at have en obligatorisk registrering. Ellers vil det stille virksomhederne forskelligt,« siger José Lalloum, formand for EPACA (The European Public Affairs Consultancies Association) som organiserer de store PR- og konsulentvirksomheder i Bruxelles.

Hvorfor så travlt?

EPACAs udspil om obligatorisk registrering som betingelse for finansielle oplysninger om kunderne kommer ifølge José Lalloum som en konsekvens af at Kommissionen har strammet kravene om finansielle oplysninger.

Ifølge Paul de Clerck fra ALTER-EU er udspillet derimod en bevidst strategi fra de store lobbyisters side for at sinke hele registreringsprocessen på et tidspunkt hvor en afgørelse nærmer sig.

NOTAT spørger EPACA's formand om det passer.

»Hvis man vil have en hurtig beslutning, så kan EU's institutioner jo bare lave en aftale, uden at tage hensyn til andre. Spørgsmålet er snarere om man bare vil have noget at spise lige nu, eller om man vil have et ordentligt måltid som er godt forberedt? Hvorfor så stor travlhed? Ikke for at pege fingre ad nogen, men der har jo aldrig været nogen skandaler med lobbyister i EU. De skandaler vi har set, har jo omfattet EU's egne institutioner,« svarer José Lalloum. ♦

Lobbyisternes lobbyister

Lobbyisternes egen interesseorganisation EPACA har 35 medlemsorganisationer, med i alt 600 ansatte. Nogle af de kendte medlemsvirksomheder er Burson-Marsteller/BKSH, GPlus Europe, Hill and Knowlton, og Kreab AB.

Ved siden af EPACA organiserer SEAP (Society of European Affairs Professionals) konsulenter og lobbyister på basis af individuelt medlemskab. SEAP oplyser at man har godt 260 medlemmer.

Både EPACA (www.epaca.org) og SEAP (www.seap.eu.org) har deres eget adfærdskodeks som medlemmerne forpligter sig til at følge.

Uenighed om registrering i Danmark

Lange udsigter til registrering af lobbyvirksomhed i Danmark. Unødvendigt og bureaukratisk, lyder indvendingerne.

PÅ DANSK. Fremvæksten af en professionel lobbyindustri fører nu til krav om et lobbyregister i Danmark.

»I stigende grad er der en række firmaer som specialiserer sig i politisk formidling. Det er der fordele ved, men også risici. For at undgå de problemer der har været i andre lande, vil det være en fordel at få fastlagt nogle regler,« siger Svend Auken (S).

Hos de Konservative er Helge Adam Møller helt uenig:

»Det vil ikke forhindre svindel eller gøre nogen forskel. Det bliver et register for registerets skyld.«

Professionalisering

Lovgiverne har ikke oprustet tilsvarende med professionelle stabe og rådgivning. Derfor har lobbyister fået større indflydelse, mener Niels Jørgen Langkilde fra Waterfront Communications – ifølge ham selv »Danmarks ældste registrerede lobbyvirksomhed«.

Han var medlem af folketinget for det Konservative Folkeparti fra 1984-98 og er ikke i tvivl om at lobbyvirksomhed er blevet meget mere udbredt siden da, blandt andet på grund af komplicerede EU-regler.

»EU's voksende indflydelse er en vigtig grund til at der er god forretning i at

henvende sig til lobbyister hvis man vil påvirke de politiske beslutninger,« understreger han.

Før problemerne kommer

Svend Auken mener ikke at lobbyisme er et problem i dag. Men reglerne skal være der – før lobbyismen bliver et problem, insisterer han.

»Vi skal vide hvem de er. Jeg mener det skal være obligatorisk at stå i registeret, og at det skal omfatte alle som ernærer sig ved at påvirke de politiske beslutninger, hvad enten det er med informationsmateriale, personlige kontakter eller gennem medierne.«

Helge Adam Møller kan ikke se formålet:

»Som politiker er du hver eneste dag i kontakt med alle mulige, fra idrætsorganisationen, borgmesteren, fagforeninger og erhvervsfolk. Jeg har aldrig været i tvivl om hvem de er, eller hvad de forsøger at opnå. Hvis der virkelig er nogen der har en særlig skjult interesse, så skal det nok komme frem i dagens samfund, med den åbenhed og de kritiske journalister vi har her.«

Kun journalister

Søren Espersen (DF) stiller også spørgsmålstegn ved behovet.

Helge Adam Møller (K) ser ikke et behov for registrering af lobbyister. På dette punkt tilslutter han sig et klassisk venstrefløjskrav om mindre kontrol og mere tillid.

»Jeg har aldrig hørt kolleger eller folk i erhvervslivet sige at det er vigtigt. Det er kun journalister der snakker om det.«

Alligevel er han indstillet på at kigge nærmere på erfaringerne fra andre lande og at gå positivt ind i en diskussion hvis der kommer et forslag. Også Helge Adam Møller understreger at han er modtagelig for argumenter.

»Hvis nogen kan overbevise mig om at det virkelig kan bruges til at vi får et bedre eller mere sikkert samfund, så er det en anden sag,« siger han.

Hvem skal med?

På forhånd tegner der sig en uenighed om hvem et register i givet fald skal omfatte. Svend Auken sigter kun mod dem som arbejder i professionelle lobbyvirksomheder.

Omvendt mener Niels Jørgen Langkilde at et register også bør omfatte alle revisorer, advokater, folk i fagbevægelsen og andre organisationer som arbejder på at påvirke lovgiverne.

»Der er ingen grund til at registrere tre lobbyister hvis syv går fri. Så er det til grin,« siger han.

»Vi skal ikke registrere alle der interesserer sig for politik,« lyder indvendingen fra Svend Auken.

Helge Adam Møller forudser et kæmpe bureaukrati.

»Vi kan etablere et register på 2.000 eller 10.000 personer og bruge en masse tid på at ajourføre det. Venstrefløjens plejer at sige at vi har brug for mindre kontrol og mere tillid. I dette spørgsmål er jeg enig,« siger han. ♦

Kemikaliedirektivet som skoleeksempel

KEMI-LOBBYEN. Den tyske presse kaldte slaget om kemikaliedirektivet REACH for »det største lobbyslag nogensinde«. Direktivet skulle opstille regler for godkendelse af de mange kemikalier der anvendes eller sælges i EU, og skulle fylde et gabende hul i lovgivningen. Kommissionens oprindelige forslag var ambitiøst set med grønne briller, men i tiden fra offentliggørelsen af Kommissionens første forslag i 2001 til den endelige vedtagelse i 2006 brugte erhvervslivet næsten alle tænkelige taktikker, og i sidste ende var direktivet blevet markant svækket.

Der var mange aktører på spil under debatten om REACH, også blandt kritikerne. De strakte sig fra dyreværnsorganisationer, over medlemslandes ministre, helt til USA hvor den amerikanske udenrigsminister tidligt kritiserede forslaget. Men hovedkraften bag REACH-kampagnen var kemiindustriens brancheorganisation CEFIC der gennemførte en langvarig og succesrig kampagne.

Hvordan gjorde de det?

Konsulentvirksomheden Kimmons og Kimmons har opstillet en model for seks metoder lobbyister kan anvende. I det følgende beskriver vi dem gennem nogle af højdepunkterne i slaget om REACH, og tilføjer en syvende metode.

Første metode:

»Den trojanske hest«

»Den trojanske hest« står for et konstruktivt engagement. Regeringer foreslås kompromisser der er acceptable for begge parter. Denne strategi er hyppigt anvendt i Bruxelles, og den var det første valg for den europæiske kemiindustri brancheorganisation CEFIC i tiden efter

Under behandlingen af EU's kemikaliedirektiv anvendte erhvervslivet så mange forskellige metoder at historien om direktivet er en fin grundbog i praktisk lobbyisme.

fremlæggelsen i januar 2001 af Kommissionens »hvidbog« – den første beskrivelse af Kommissionens overvejelser.

I den første tid fremlagde CEFIC en lang række forslag, først med »Thought Starter« fra september 2001. Her fremlagde organisationen konkrete bud på hvordan Kommissionens målsætninger kunne justeres på en måde, så kemivirksomhederne kunne acceptere dem.

Anden metode:

»Tandlægen«

Hvis en lobbygruppe eller branche ikke bryder sig om et lovforslag, kan det prøve at »trække den dårligste tand« ud først og så komme igen efter mere på et senere tidspunkt. CEFICs adfærd i de første måneder af slaget om REACH minder om tandlægen.

CEFIC var særligt bekymret over Kommissionens formulering af kravene til godkendelse af kemikalier. Det lød for CEFIC som om Kommissionen åbnede op for at forbyde et kemikalie alene under henvisning til stoffets karakter, at det f.eks. kunne være stærkt kræftfremkaldende, giftigt eller svært nedbrydeligt. CEFIC mente der måtte en bredere vurdering til som også skulle handle om

hvordan et kemikalie bruges, og hvor udbredt det er.

Da forslaget til EU-Parlamentets holdning blev fremlagt af Inger Schörling fra de Grønne, ringede alarmklokkerne hos CEFIC. Schörlings indstilling var nemlig at støtte Kommissionen på dette spørgsmål fordi hun forudså at omfattende vurdering af alle stoffer ville lamme godkendelsesprocessen.

CEFIC iværksatte derfor en kampagne over for medlemmerne af Europa-Parlamentet, særligt over for medlemmer fra lande med en stor kemiindustri. CEFIC vandt slaget med glans. Selv miljøudvalget i parlamentet besluttede allerede i oktober 2001 at fokus for den nye miljøpolitik skulle være »på problematisk brug af et kemikalie, snarere end på dets iboende egenskaber«. Tandten var trukket ud, og CEFIC kunne koncentrere sig om andre sider af forslaget.

Tredje metode:

»Good-cop, bad-cop«

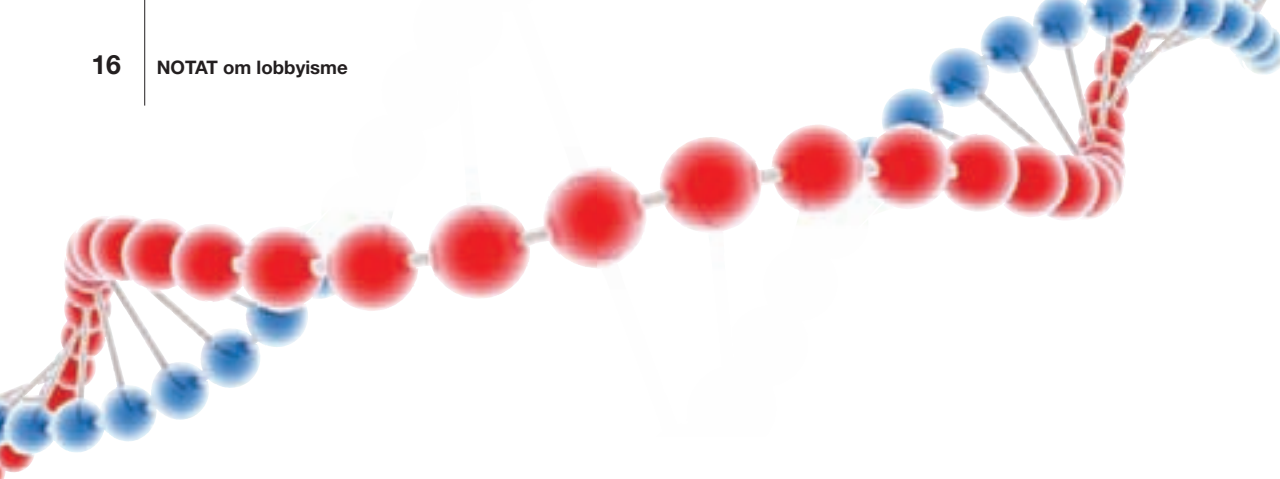
Er en mulighed hvis et selskab eller en lobbygruppe indtager en stejl holdning. Det giver mulighed for at andre selskaber eller lobbygrupper kan indtage en mere midtsøgende holdning, med hvad der kan se ud som et acceptabelt kompromis. Det var netop situationen i det første år med REACH.

CEFIC spillede overvejende rollen som den konstruktive medspiller, mens især tyske kemivirksomheder førte en uforsonlig kampagne i medierne.

REACH, mente de tyske virksomheder, i sin daværende form ville være en katastrofe for EU's handelsbalance, for den økonomiske vækst og for beskæftigelsen. Vurderingen i en rapport som et

konsulentfirma havde skrevet for den tyske kemiindustri, var at alene i Tyskland kunne REACH koste over 2 millioner arbejdspladser. Et tal som blev bestridt som vildt overdrevet i mange andre rapporter.

Fjerde metode: »Kanonbåden«

Den tyske taktik kaldes »kanonbåden«. Kanonbåden er den aggressive lobbyisme, f.eks. trusler om udflytning, og denne taktik blev efterhånden også det gennemgående træk ved CEFICs kampagne.

Det første år havde CEFIC måske nok trukket et par tænder ud, men i industriens øjne var der mange tilbage. Et afgørende skift fandt sted i juni 2002 da Eggert Voscherau fra den tyske kemigigant BASF overtog formandskabet for CEFIC fra franskmænden Jean-Pierre Tirouflet. Piben fik nu en anden og mere dystre lyd.

CEFIC indledte en kampagne som skulle overbevise beslutningstagerne om at REACH ville blive en meget kostbar affære. Udover lukning af et stort antal arbejdspladser, ville alene undersøgelserne af kemikalier koste op mod 50 milliarder kroner.

Hertil lagde CEFIC et argument som

skulle vinde industrien nye venner: Organisationen påstod nu at afprøvningen af kemikalier under REACH ville involvere ikke færre end 12 millioner forsøgsdyr. Tallet blev bredt kritiseret for at være grebet ud af den blå luft, men det skaf-

ede alligevel CEFIC nye venner blandt dyreværnsorganisationer.

Femte metode:

»Tredje part«

CEFIC valgte også at søge allierede blandt fagforeningerne. Denne metode kaldes »tredje part«. CEFIC oprettede et særligt organ, ECEG, hvis ene formål det var at skabe en alliance med kemiindustriarbejdernes fagforbund, først og fremmest i Tyskland.

Under indtryk af CEFICs påstande om et stort tab af arbejdspladser, hvis REACH blev vedtaget uforandret, valgte flere fagforbund at se stort på de gevinster REACH kunne give i form af øget sundhed og sikkerhed på arbejdspladsen, og gik i alliance med CEFIC mod REACH.

Sjette og syvende metode:

»Æslet« og »Hamskiftet«

I lærebogen fra konsulentfirmaet Kimmocks og Kimmocks optræder en sjette metode, kaldet æslet. Det betegner en kombination af gulerod og stok hvor virksomheden stiller sig forstående over

Lidt om REACH før og efter

<i>Kommissionens forslag 2001</i>	<i>Vedttaget forslag 2006</i>
Virksomheder skal sikre adgang til oplysninger om kemikaliers sikkerhed.	Kemikalier som kun produceres eller importeres af en virksomhed i mængder på under 10 tons om året, er stort set undtaget for krav om sikkerhedsoplysninger.
Erstatning af farlige stoffer når der findes mindre farlige alternativer, skal fremmes.	Kun to grupper kemikalier skal erstattes med mindre farlige alternativer, nemlig persistente eller svært nedbrydelige stoffer. Andre stoffer som kan være kræftfremkaldende eller forstyrre hormonbalancen (f.eks. farlige for reproduktion), kan stadig sendes på markedet selvom mindre farlige alternativer eksisterer.

for politikernes interesser, men insisterer på at bestemte problemer i forslaget løses. Denne metode kan givetvis også genfindes i CEFICs langstrakte kampagne mod REACH, men organisationen brugte et kneb som var mere markant.

Denne metode kalder vi her »ham-skiftet«. Den bruges når en virksomhed formår at få en debat om et forslag til at handle om noget andet end de problemer forslaget skal løse, og i tilfældet REACH blev trylleordet »konkurrence-dygtighed«.

I en erklæring fra et topmøde i Lissabon i marts 2000 havde EU's regeringsledere sat det mål at EU skal være den mest konkurrencedygtige økonomi i verden i 2010. Det brugte CEFIC flittigt i REACH-debatten og formåede til sidst at stille spørgsmålet om konkurrencedygtighed så centralt at ansvaret for direktivet i december 2003 blev taget fra ministerrådet for miljøministre og overdraget til et nyt ministerråd for konkurrencedygtighed. ♦

Hvem er de?

Der er flere forskellige typer organisationer som laver lobbyarbejde i EU's institutioner.

Brancheorganisationer – de klassiske lobbyister

Brancheorganisationerne er lobbyorganisationens klassiske form. Det er organisationer som repræsenterer en sektor, som f.eks. kemiindustriens organisation CEFIC, eller er mere tværgående, såsom Business Europe (tidl. UNICE) som er den europæiske arbejdsgiverorganisation.

Interne lobbyister (in-house lobbyists)

Interne lobbyister er virksomhedernes egne lobbyister. Hvis en sag går for langsomt i brancheorganisationen, eller hvis brancheorganisationen præges af modstridende interesser, kan en virksomhed beslutte at klare arbejdet selv.

Chefgrupper

Det mest kendte eksempel på en chefgruppe er *European Round Table of Industrialists*, ERT. Typisk er chefgrupperne – og ikke mindst ERT – optaget af mere ideologiske, principielle og langsigtede spørgsmål end brancheorganisationerne. ERT træder f.eks. ofte i karakter når store strategier for EU's udvikling er på dagsordenen, herunder nye traktater.

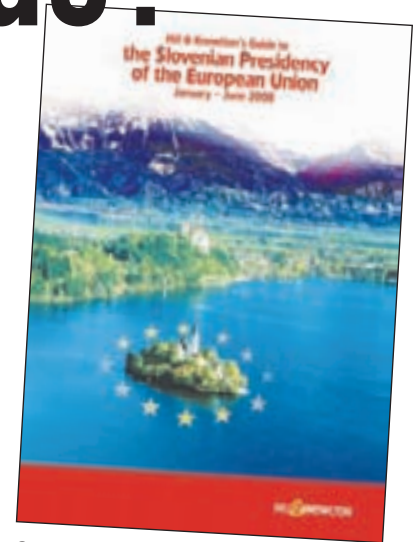
Ad-hoc organisationer

Ad-hoc organisationer oprettes til bestemte formål. Et eksempel er Association for a Monetary Union of Europe. Det var en erhvervsgruppe der opstod gennem ERT i 1987 med det ene formål at fremme Den Økonomiske og Monetære Union. Der kan også være tale om dækorganisationer som fremstår som tænketanke eller borgergrupper, men som i realiteten fører en kampagne for erhvervslivet og er finansieret af erhvervslivet.

Kommercielle lobbyister – PR og PA, konsulentfirmaer og advokatfirmaer

Public Relations firmaer hjælper virksomheder med at føre en bestemt kampagne i offentligheden, herunder i medierne, eller bistår med at give en virksomhed et godt image. Public Affairs firmaer hjælper med at fremme en bestemt dagsorden over for især de politiske beslutningstagere og embedsmænd. Mange konsulentvirksomheder tilbyder dog begge typer tjenester. Blandt de store PR/PA konsulentfirmaer er de store amerikanske firmaer Hill&Knowlton, Burson-Marsteller, Weber-Shandwick, og Fleishman-Hillard.

Endelig er advokatfirmaer begyndt at spille en væsentlig rolle i erhvervslivets lobbyarbejde i Bruxelles. ♦

Guide om EU-begivenheder i første halvår 2008 under det slovenske formandskab, udgivet af lobbyvirksomheden Hill og Knowlton. Firmaet beskæftiger 60 medarbejdere i Bruxelles.

I det kvarter i Bruxelles hvor Kommissionen, Rådet og Parlamentet holder til, har også en lang række af de vigtige lobbyorganisationer slået sig ned. På kortet ses nogle af de vigtigste.

- 1 Rue de la Loi 200. Berlaymont bygningen, EU-kommissionens hovedkvarter.
- 2 Rue de la Loi 175. Justus Lipsius bygningen, Ministerrådets hovedkvarter.
- 3 Avenue de Cortenberg 60. BASF's lobbyhovedkvarter.
- 4 Avenue de Cortenberg 107. Generaldirektoratet for det indre marked.
- 5 Avenue de Cortenberg 168. Hovedkvarter for Business Europe (den europæiske sammenslutning af arbejdsgiverorganisationer, tidligere kaldet UNICE). European Services Forum (ESF).
- 6 Avenue de Cortenberg 118. Burson-Marsteller, Hill & Knowlton, konsulentvirksomheder, dvs. kommercielle lobbyorganisationer
Bromine Science and Environmental Forum (frontorganisation for industrien).
- 7 Rue de la Loi 155. Internationalt Presse Center.
European Policy Centre (en tænketank afhængig af støtte fra de multinationale).
TechCentralStation (amerikansk højrefløjs tænketank).
- 8 Rue de la Loi 170. Charlemagne-bygningen.
Generaldirektoratet for handel.
Generaldirektoratet for eksterne relationer.
Generaldirektoratet for udvidelsen.
- 9 Rond-Point Schuman 6. Dow Europe (amerikansk kemi-gigant).
DuPont (amerikansk kemi-gigant).
- 10 Rue Froissart 115. Transatlantic Policy Network (parlamentariskere og forretningsfolk fra EU og USA).
Transatlantic Business Dialogue (TABD).
- 11 Rue de la Verveine. Grund der er generobret af naturen med udsigt til Europa-Parlamentets bygninger.
- 12 Biblioteque Solvay, Parc Léopold.
Friends of Europe og Forum Europe (tænketanke afhængige af støtte fra de multinationale selskaber).
New Defence Agenda (våbenindustriell tænketank).
- 13 Rue Wiertz. Det Europæiske Parlaments Léopold bygning. Et træ er doneret af Selskabet af Europæiske Forretningsprofessionelle (SEAP).
- 14 Rue Wiertz 50. Weber Shandwick (PR og lobby virksomhed).
International Council for Capital Formation (amerikansk tænketank).
- 15 Rue de Luxembourg 23. Centre for the New Europe (ultra-frit markedstænketank).
- 16 Rue Guimard 15. Herbert Smith (sagførerkontor der er specialiseret til lobbyvirksomhed i WTO spørgsmål).

Lobbyister på økonomi-klasse

“

Der er mange der sætter spørgsmålstegn ved om man egentlig mest er der for at sørge for at EU-kommissionen har ryggen fri. Så de kan sige, at de har haft en dialog med forskellige interessenter.

”

Brugere, producenter, interesseorganisationer. Mange forsøger at påvirke beslutningerne. Men der er enorme forskelle på de ressourcer man har til rådighed. To af dem der ikke har så mange, forklarer om de ulige arbejdsbetingelser.

»Mængden af rapporter fra virksomhedernes side var klart mere massiv end fra fagbevægelsen,« siger Rune Siglev Olsen.

»Som en lille organisation har vi problemer med adgang til de mindre officielle arbejdsdokumenter,« siger Camilla Mikkelsen.

DE SMÅ OG DE STORE. Blandt de mange der søger at påvirke den politiske beslutningsproces i EU, finder man ikke blot de store PR-bureauer, også flere branche- og interesseorganisationer har meldt sig på banen. Deres job er at følge med i hvad der sker på EU-fronten og melde tilbage til baglandet – og at kæmpe for at påvirke beslutningstagerne. Et job der ikke altid er lige let, men hvor pengeassens størrelse gør en stor forskel.

»At påvirke EU-lovgivningen kræver at man har ressourcer til at være permanent til stede i Bruxelles. Og det er nok et af de største demokratiske problemer – at det ofte er dem med mange ressourcer der har størst succes,« lyder det fra Rune Siglev Olsen.

Fra 2005 til 2006 arbejdede han hos Danske Lærerorganisationer International i Bruxelles, en sammenslutning af 11 danske underviser- og lærerorganisationer. Her var han blandt andet meget tæt på diskussionen om servicedirektivet – lovforslaget om at udvide EU's indre marked til også at gælde en lang række serviceydelser som hidtil har nationale anliggende i offentligt regi. Gennem hele lovgivningsforløbet med det vidtrækkende direktiv kunne han mærke forskellen i ressourcer:

»Vi havde på europæisk plan 5-6 medarbejdere til at arbejde med servicedirektivet – og det var meget lidt i forhold til hvad erhvervslivet kunne mønstre.«

To mod 140

Det er en problematik Camilla Mikkelsen kan nikke genkendende til.

Hun er ansat i den europæiske gren af IFOAM – Den Internationale Føderation af Økologiske Landbrugsbevægelser, hvor hun arbejder med at koordinere organisationens arbejde med det omfattende sæt af EU-regler på området. Et godt eksempel på den ulige ressourcefordeling er ifølge hende kemiområdet:

»Kemikalie-industrien har omkring

140 registrerede lobbyister i Bruxelles – mens en organisation som Greenpeace så vidt jeg ved har to ansatte til at arbejde med kemikalieområdet.«

Også hos IFOAM fattes man ressourcer i forhold til industrien – på kontoret er de mellem seks og syv personer, men kun de tre er fastansatte. Resten er enten praktikanter eller frivillige.

Flere rapporter

Forskellen i ressourcer kommer blandt andet til udtryk gennem de oplæg og rapporter der bliver udarbejdet af de forskellige parter med interesse i en sag. Sådanne rapporter bliver blandt andet sendt til EU-parlamentarikerne inden de skulle stemme om direktivet.

Det husker Rune Siglev Olsen i forløbet omkring servicedirektivet.

»Jeg følte at rigtigt mange gjorde alt hvad de kunne for at påvirke processen. Men mængden af rapporter fra virksomhedernes side var klart mere massiv end fra fagbevægelsen – og det er et klart udtryk for at industrien havde flere ressourcer til rådighed.«

Positivt overrasket

Trods de store forskelle mener Camilla Mikkelsen at når det handler om den økologiske dagsorden, så gør IFOAM en forskel og bliver anerkendt som en kilde til både viden og inspiration. Faktisk behøver hun ikke altid kæmpe så hårdt som forventet:

»Men økologi er nok en lettere sag end eksempelvis GMO (gensplejede organismer som skal godkendes af EU før de må dyrkes, red.). Der er ikke så mange der vil stille sig op og tale imod fælles økologiregler. Jeg er egentlig blevet positivt overrasket over vores indflydelse. På økologiområdet har vi et godt samarbejde med Kommissionen – mens det ser lidt sværere ud på GMO-området. Her er der jo nogle andre økonomiske interesser på spil.«

Adgang til møder og dokumenter

Begrænsede ressourcer betyder ikke kun at der er færre personer til at fordybe sig i de enkelte sager, men også at der er færre kræfter til at skabe netværk og deltage i møder. Konkret kan det betyde at mindre organisationer som IFOAM ikke altid har folk til at deltage i alle relevante møder – eller til at skaffe sig de nødvendige dokumenter.

»Som en lille organisation har vi problemer med at få adgang til de mindre officielle arbejdsdokumenter. Dem der optræder tidligt i processen, men som alligevel er en del af arbejdsprocessen. Så vi er ret afhængige af at have gode kontakter på nationalt plan hvis vi skal reagere tidligt – ligesom vi har et tæt personligt samarbejde med visse folk i Parlamentet.«

Lukkede ekspertgrupper

Et andet problem er, ifølge Camilla Mikkelsen, at hvor Kommissionen er forpligtet til at annoncere møderne i de officielle ekspertgrupper, så gælder der ikke samme krav for ad-hoc ekspertgrupper. Denne fremgangsmåde smidiggør ganske vist arbejdet, men er ikke uproblematisk:

»Vi klager dog ikke direkte over dette – for eksperter fra »vores« rækker er også blevet bedt om at give input på denne måde, men i forhold til åbenheden synes jeg det er et problem. For dem som ikke er involverede i en ekspertgruppe, er det umuligt at gennemskue – man ved jo ikke engang at de eksisterer,« lyder hendes kommentar.

»En helt anden diskussion er så hvor meget man rent faktisk påvirker de ekspertudvalg man bliver inviteret med til. Der sidder jo også andre og stærkere folk der. Der er mange der sætter spørgsmålstejn ved om man egentlig mest er der for at sørge for at EU-Kommissionen har ryggen fri. Så de kan sige, at de har haft en dialog med forskellige interessenter.« ♦

Skrappere kontrol med K Street

K Street skærer gennem hovedstaden Washington D.C. og er kendt for at huse en mængde advokatfirmaer, lobbyvirksomheder og tænketanke som tjener penge på at påvirke beslutningstagere i den amerikanske Kongres. Nu bliver de holdt i endnu kortere snor.

USA. Alle lobbyister og lobbyvirksomheder skal registreres i et offentligt register. Alle bidragsydere, beløb, aktiviteter og ansatte skal indberettes og er tilgængelige på internettet. Overtrædelse af lobbyreglerne kan koste en bøde på op til 200.000 dollars og fængsel i op til fem år.

Det er velkendt at »big business« udøver en enorm indflydelse på de politiske beslutningstagere i USA. Men der er også – i forhold til for eksempel EU og Danmark – meget skrappe krav om åbenhed. Reglerne er fastlagt i Lobbying Disclosure Act fra 1995.

Ifølge loven skal alle lobbyvirksomheder fire gange årligt aflægge rapport til Kongressen, herunder oplysninger om klienter der bruger over 5.000 dollars i kvartalet, hvilke sager de arbejder med, og om beløbenes størrelse. Hertil kommer forbud for politikere om at tage imod gaver af enhver art fra private og regler for finansiering af valgkampagner.

Der er desuden særlige krav til øremærkede bevillinger, det vil sige når penge er afsat til lokale projekter som del af en større lovpakke, og der er en karantæneperiode for embedsmænd og politikere før de må optræde som lobbyister, efter de er fratrukket deres stilling.

Skandaler førte til stramninger

I kølvandet på korruptionsskandalen omkring Jack Abramoff og flere andre skan-

daler satte Demokraterne nye lobbyregler højt på dagsordenen op til midtvejsvalgene i november 2006 hvor Republikanerne mistede flertallet i begge kamre. Det resulterede i en reform som blev vedtaget i juli/august 2007.

De nye regler skærper kravene og hæver strafferammen. Lobbyrapporter skal nu indsendes kvartalsvis i stedet for halvårligt.

Et af de mest kontroversielle punkter kræver offentliggørelse af »bunkebidrag«, det vil sige bidrag indsamlet af fundraisers (»bundlers«). Politikerne får totalforbud mod at modtage rejser, midt-dage og gaver fra private. Karantæneperioden før man går gennem »svingdøren« og skifter job fra politiker til lobbyist hæves fra et til to år for medlemmer af Senatet.

Banebrydende

Opstramningerne blev ikke så store som i de første udkast. Blandt andet blev grænsen for at rapportere »bunkebidrag« hævet fra 5.000 dollars per kvartal til 15.000 halvårligt. Alligevel ser kritiske

borgergrupper de nye regler som en stor forbedring.

»Banebrydende og et stort fremskridt,« siger Craig Holman fra borgerretsgruppen Public Citizen. Han hæfter sig ved at hvor loven fra 1995 hovedsageligt fastlagde regler for åbenhed, så er den nye lov i højere grad en regulering af lobbyisternes adfærd.

Samtidig er der sket en kraftig forbedring af den hjemmeside hvor alle lobbyinformationerne er tilgængelige. Den nye side indeholder en database en detaljeret søgefunktion.

Kritikere vil indvende at de amerikanske lobbyregler alligevel ikke kunne stoppe svindlere som Abramoff, men det argument afviser Craig Holman:

»Den nye lov forbyder lobbyister at betale for rejser, uddele gaver og invitere til middagsselskaber på dyre restauranter, plus at den giver os meget bedre information om lobbyisternes arbejde. En masse af de

arrangementer Abramoff lavede, er ulovlige efter de nye regler. Men det var den gamle lov fra 1995 som fangede ham, fordi han skulle offentliggøre sine finansielle transaktioner på internettet. Det var muligt at følge det pengespor han havde lagt ud. Mere præcist handlede det især om at nogle indianerstammer begyndte at undre sig over hvad der blev af de enorme beløb de havde givet til Abramoff.»

Mangler uafhængig instans

Når det handler om hvem der skal overvåge og holde rede på lobbyisternes indberetninger, efterlyser Craig Holman imidlertid en ændring af det nuværende system. Også efter den seneste reform er det Kongressens egne komiteer og administrative enheder som står for at indsamle oplysningerne og udlægge reglerne.

»De har ikke selv ønsket at have dette ansvar og har ikke ressourcerne til det. Der bør etableres en uafhængig etisk institution til at håndhæve loven og håndtere alle oplysningerne om lobbyisme,« siger han.

Af samme grund anbefaler Craig Holman kraftigt at fremtidige regler for lobbyvirksomhed i EU bliver overvåget af en uafhængig instans. Han mener også at en registrering af lobbyister bør være obligatorisk, og at det er nødvendigt med en præcis definition af selve lobbybegrebet.

»Ellers vil reglerne virke ligesom dem vi havde før 1995« siger han og præciserer:

»De vil ikke virke.« ♦

Center for Responsive Politics, info om penge i amerikansk politik:
<http://www.opensecrets.org/lobbyists/>
Den officielle database med søgemulighed for alle indberetninger om lobbyaktiviteter: <http://sopr.senate.gov>

Abramoff-skandalen

Luksusrejser, bestillingspenge, dyre middagsselskaber. Super-lobbyisten Jack Abramoff strøede om sig med penge og gaver, og hans lobbyvirksomhed nåede i løbet af få år et gigantisk omfang – indtil han blev fældet i en af de største korruptions-skandaler nogensinde i USA's historie.

I januar 2006 tilstod han anklagerne om skattesvig, svindel og forsøg på bestikkelse og indgik en handel med anklagemyndigheden. Til gengæld for en mild dom (fængsel i fem år og ti måneder) lovede han at hjælpe politiet med at efterforske alle de sager han var rodet ind i. Det har haft konsekvenser for en række lovgivere og embedsmænd som Abramoff bestak til gengæld for passende modydelser. Efterforskningen har foreløbig fældet en viceindenrigsminister, logistikchefen i Det Hvide Hus, et kongresmedlem og ni andre lobbyister og medarbejdere i Kongressen.

Abramoff satsede især på at bestikke tidligere medarbejdere hos den daværende republikanske gruppeformand Tom DeLay. DeLay selv deltog i tre oversøiske luksusrejser betalt af Abramoff, og hans kampagnekomiteer modtog over 70.000 dollar fra Abramoff og hans klienter.

Blandt klienterne var indianerstammer som kæmpede for deres rettigheder til at drive kasino. Over tre år betalte de ham 80 mio. dollar. Abramoff dirigerede bidragene til et public relations firma som i hemmelighed ekspederede omkring halvdelen af pengene tilbage til Abramoff. ♦

Jack Abramoff, slap med en fængselsdom på fem år og ti måneder til gengæld for samarbejde med politiet.

Græsgrødder

Marc Gruber fra det Europæiske Journalistforbund: »Vi påstår ikke at åbenhed om lobbyismen vil skabe en perfekt verden.«

160 organisationer har dannet en europæisk kampagne for mere lys på lobbyismen og mindre magt til erhvervslivet.

ALTER-EU. I juli 2005, kun få måneder efter EU-kommissær Siim Kallas lancerede ideen om et åbenheds-initiativ om blandt andet regler for lobbyvirksomhed, dannede europæiske græsgrødder netværket ALTER-EU. Det står for Alliance for Lobbying Transparency and Ethics Regulation (Alliancen for lobbyisme-regler om åbenhed og etik).

Med i koalitionen er blandt andet det Europæiske Journalistforbund. Formanden Marc Gruber forklarer:

»Vi har 1.200 journalister akkrediteret hos EU-Kommissionen og har vores hovedkontor i Bruxelles, som har den største koncentration af journalister i Europa. Vi lever af at kunne få adgang til oplysninger og dokumenter, men systemet her er meget forskelligt i forhold til Washington, både med hensyn til at få informationer og gennemsigtigheden i institutionernes fungeren.

ALTER-EU er åben for alle som kan tilslutte sig grundlaget og har tre overordnede krav:

- lovpligtig åbenhed om lobbyaktiviteter
- etiske regler for lobbyister som kan håndhæves (for eksempel forbud mod at ansætte embedsmænd eller deres familiemedlemmer til lobbyformål)
- et bedre adfærdskodeks for embedsmænd i EU-Kommissionen.

Mangler troværdighed

Den vigtigste aktivitet hidtil for den lobbykritiske koalition har været at bidrage til den officielle høringsfase for åbenhedsinitiativet og stå i løbende kontakt med EU-kommissionen, især med kommissær Siim Kallas.

»Lige nu arbejder vi meget med Kommissionens forslag om et register over lobbyister. Det vigtigste er at registeret skal være obligatorisk, at det skal inde-

Den enorme indflydelse, som erhvervslivet har, underminerer demokratiet, og fører alt for ofte til, at vigtig lovgivning om beskyttelse på det sociale område, miljøområdet, eller forbrugerområdet, bliver forsinket, svækket eller blokeret. Som det første skridt mod at løse disse problemer, bør Kommissionen tage målrettede initiativer til at forbedre åbenheden omkring lobbyisme, og sikre at ingen erhvervsgrupper får privilegeret adgang og indflydelse på politiklæging i EU.

Fra ALTER-EU's grundlag. Læs mere på alter-eu.org

Kræver åbenhed

holde navne på lobbyvirksomhedens klienter og angive de beløb, der betales for lobbyarbejdet,« siger Marc Gruber.

En anden sag som bekymrer ALTER-EU, er den mængde af ekspertgrupper som bistår Kommissionen. Først for få år siden blev det offentligt hvilke grupper der eksisterer, men ikke hvem der sidder i dem. Jo mere kendskab til personsammensætningen, jo mere viser det sig at eksperterne ikke er uafhængige, mener Marc Gruber.

»I mange komiteer vedrørende industri-, miljø- og energipolitik sidder der folk som også arbejder for industrivirksomheder og kemikoncerner. De har problemer med troværdigheden. Vi er ikke imod ekspertise, men vi anfægter mangelen på troværdighed.«

Prisen for »værste lobbyist«

I alt har 160 græsrodsbevægelser, borgergrupper, fagforeninger og akademikere tilsluttet sig ALTER-EU med en underskrift på den grundlæggende erklæring. Sekretariatsopgaver og finansiering deles mellem de seks organisationer som er repræsenteret i styregruppen. For tiden er det Greenpeace, Friends of the Earth, Corporate Europe Observatory, Lobby Control, Spinwatch og det Europæiske Journalistforbund. Fra Danmark har kun ATTAC skrevet under.

Ud over at blande sig i debatten om lobbyisme i EU og forsøge at påvirke et kommende regelsæt har ALTER-EU organiseret en række konferencer og workshops i Bruxelles og andre steder i Europa for sine medlemsorganisationer og andre interesserede.

Nogle af medlemsorganisationerne er også begyndt at uddele en pris til årets »værste lobbyist«. I december 2007 blev prisen delt mellem de tyske bil-

producenter BMW, Porsche og Daimler på grund af deres reaktion på Kommissionens forslag om CO₂-grænser for bilerne udstødning. Ifølge Erik Wesselius fra tænketanken Corporate Europe gik de tre tyske producenter ud med en

»lobbykampagne præget af misinformation og skræmmebilleder. Beslutningstagerne blev manipuleret med kraftige overdrivelser om fabrikslukninger og store overdrivelser om nedlæggelse af arbejdspladser.«

6.600 personer deltog i afstemningen via internettet.

Anerkendt af Kommissionen – og lobbyisterne

NOTAT spurgte Marc Gruber om ALTER-EU har været en succes.

»Ikke nok. Det er derfor vi stadig har en kampagne,« svarer han.

»Men det er opmuntrende at vi har formået at samle så mange forskellige organisationer. ALTER-EU er blevet anerkendt af Kommissionen som en legitim og seriøs, ja næsten magtfuld instans. Og også af lobbyisterne. Vores synspunkter giver genlyd i den offentlige debat.«

Men i forhold til målet om større åbenhed er han langt fra tilfreds:

»Så længe lobbyisterne kan gøre hvad de vil, har vi en opgave. En stor del af den politiske aktivitet er fortsat skjult for offentligheden.«

Har I haft nogen indflydelse overhovedet?

»Vi har uden tvivl haft en indflydelse, men det er vi ikke de eneste der har. Kommissionens forslag er stadig til debat, så vi har til gode at se hvor meget vi i sidste ende kommer til at påvirke nye regler.«

En perfekt verden

ALTER-EU angriber i sit grundlag erhvervslivet for at blokere for sociale fremskridt i EU. Marc Gruber uddyber:

»EU's institutioner er af politiske grunde tættere på erhvervslivet end på borgerne og forbrugergrupperne. Det hænger sammen med EU's historie, opbygningen af et indre marked med fri bevægelighed for varer og kapital. Man kan sige at vi forsøger at afbalancere denne skævhed og ønsker at få en større social og miljømæssig dimension ind i beslutningerne.«

Ofte fremhæves den detaljerede lobbylovgivning i USA som en model for EU. Men den har ikke forhindret lobbyisterne i at rode sig ud i skandaler om korrupsion og bestikkelse?

»Det er to helt forskellige ting som man fejlagtigt blander sammen« understreger Marc Gruber.

»Lobbyarbejde har ikke noget at gøre med korrupsion. Vi er ikke imod lobbyisme. Problemet er at der ikke er nogen åbenhed omkring det, og derfor skal vi have nogle regler.«

»Men det vil ikke forhindre enkeltpersoner i at være korrupte. Vi påstår ikke at åbenhed om lobbyismen vil skabe en perfekt verden.« ♦

Lobbyister får lov at føre

Lobbyister påvirker til fordel for deres interesser, men får de lige frem lov til selv at skrive forslagene?

Ja, i EU-systemet er det normalt. Det sker igennem Kommissionens omkring 1200 ekspertgrupper, hvor deltagere, dagsordener og referater som regel er hemmelige, viser ny rapport, som offentliggøres i april 2008.

BAG OM HEMMELIGHEDERNE. Sammenslutningen Alter-EU har i 2007 gennemført en undersøgelse af lobbyisters indflydelse i Kommissionens mange ekspertgrupper. Undersøgelsen offentliggøres i april 2008.

Konklusionen på undersøgelsen er:

1. En alvorlig mangel på åbenhed om et afgørende beslutningsorgan i EU-systemet.
2. En overvældende ubalance til fordel for erhvervslivet. Hvis undersøgelsen er repræsentativ, har erhvervslivet privilegeret adgang til beslutningerne i omkring 40 pct. af alle ekspertgrupper, og i omkring 100 af dem vil der være overtal af lobbyister fra erhvervslivet, så det selv kan skrive ekspertgruppens forslag.

Et alarmerende resultat, mener Alter-EU.

Undersøgelsen afslører et demokratisk problem i EU's politiske system.

»Realiteten er at erhvervslivet er meget mere involveret på et tidligt tidspunkt end for eksempel de folkevalgte i EU-parlamentet« skriver Alter-EU.

Hvad er ekspertgrupperne?

Mere end 1200 ekspertgrupper rådgiver Kommissionen. Efter mange års pres fra EU-parlamentarikere anført af Jens-Peter Bonde, JuniBevægelsen, offentliggjorde Kommissionen i 2005 et register over ekspertgrupperne på sin hjemmeside. Man kan dog stadig ikke se navnene på gruppernes medlemmer og hvem de måtte repræsentere. Pr. 10. marts 2008 har Kommissionen ifølge sin hjemmeside i alt 1190 ekspertgrupper.

Kommissionens forklarer nødvendigheden af ekspertgrupper sådan her: "Forberedelsen og indførelsen af EU-politikker afhænger i stigende grad af ekspertbistand.... Indsamlingen af ekspertviden er afgørende for at sikre en grundig vidensbasis for bedre politikker. Kommissionen har selv et højt niveau af ekspertise, men dog med grænser i forhold til den nødvendige spændvidde af ekspertise og omfanget af Kommissionens aktiviteter."

pennen

Stigende betydning

Siden år 2000 er det totale antal ekspertgrupper steget med mere end 40 pct. Det viser at ekspertgrupperne er en stigende integreret del af politik-udformningen i EU. Der er en ekspertgruppe for hver ottende ansat i EU-Kommissionen, og det totale antal medlemmer af Kommissionens mange ekspertgrupper er mere end 50.000 personer.

En svensk undersøgelse fra 2003 nåede frem til at ekspertgrupperne handler om langt mere end at få "neutral" ekspertise. Deres nøgelfunktion er at hjælpe Kommissionen med at komme med udspil som i det store og hele har en forhåndsaccept af såvel medlemslande som magtfulde interesser som store firmaer og interesseorganisationer.

Svenskeren kaldte da også sin rapport "Precooking in the European Union.." – på dansk kan det oversættes til "Forhåndsarbejde i Den europæiske Union.."

Skæv balance

Erhvervslivet sidder i en tredjedel af alle Kommissionens ekspertgrupper, men ikke jævnt fordelt: For eksempel er man repræsenteret i 73 pct. af ekspertgrupperne om erhvervsliv, i 56 pct. af grupperne om landbrug, og godt 50 pct. af grupperne om forskning.

Alter-EU valgte at bede Kommissionen om aktindsigt i 44 ekspertgrupper, udvalgt ud fra medlemsorganisationers arbejdsfelter, det vil sige inden for miljø, energi, landbrug, forbrugere, sundhed, vand og bioteknologi.

I 18 ud af de 28 grupper, hvor erhvervslivet er repræsenteret, er det med en over-repræsentation. Halvdelen af dem, 9 grupper, bliver kontrolleret af et absolut flertal af erhvervslivets repræsentanter.

For eksempel er ekspertgruppen, som skal rådgive Kommissionen om brug af "rene kul" som mulighed for at mind-

Hvem der sidder i grupperne

Kommissionen kan selv nedsætte sine ekspertgrupper; det offentliggøres ikke. Medlemmerne kan være embedsmænd eller eksperter udlånt fra de nationale regeringer, forskere, akademikere, praktikere eller interessegrupper (f.eks. virksomhedsrepræsentanter, fagforeninger, arbejdsgiverorganisationer, industriforbund, forbrugergrupper, frivillige organisationer).

Knap halvdelen af ekspertgrupperne består alene af offentlige repræsentanter fra regeringer, regionsråd eller byråd. Disse grupper er dermed underlagt en demokratisk kontrol hjemmefra. I lidt mere end halvdelen er der andre repræsentanter, og i 60 procent af dem er der repræsentanter fra virksomheder eller deres interesseorganisationer. Det er her det kniber med demokratiet. Hvem er de? Hvem har valgt dem? Hvilke interesser står de for? Hvad laver de? Det viser Kommissionens register intet om.

Kan operere uden for søgelyset

Kommissionens 1200 ekspertgrupper kommer ind i den politiske proces på et meget tidligt tidspunkt, hvor forslagene skal til at skrives. Det er velkendt at den der skriver udkastet, har den største magt. Det giver en ekspertgruppe mulighed for stor indflydelse i forhold til offentligheden, EU-parlamentarikere og nationale ministre.

Trods ekspertgruppernes stigende magt, er deres sammensætning dog stort set hemmelig for offentligheden.

Manglen på indsigt i deres antal, sammensætning og møder betyder at disse magtfulde grupper kan operere uden for offentlighedens kritiske søgelys. Der er derfor ikke skrevet ret meget om ekspertgrupperne, og deres rolle i beslutningsprocessen, deres indflydelse, sammensætning og arbejdsformer. Faktisk findes der kun ganske få bøger om dem. ♦

Kommissionens register over ekspertgrupper findes her: <http://ec.europa.eu/transparency/regexpert>

ske CO₂-udledning til klimaet, helt domineret af de store kulselskaber.

Skuffende mangel på åbenhed

Alter-EU måtte bruge adskillige timer hver eneste uge i en periode på 6 måneder, blot for at få nogen information om de udvalgte grupper.

»For den gennemsnitlige borger, eller organisationer med begrænsede ressourcer, er dette et umådeligt højt niveau af ressourceforbrug«, noterer Alter-EU i

sin rapport. Det mest almindelige er da også at reglerne om aktindsigt anvendes af advokater og lobbyister.

Kommissionens vilje til åbenhed skuffede. Kommissionen udleverede kun alle de ønskede informationer for 14 ud af 44 ekspertgrupper.

Ifølge åbenhedsreglerne har Kommissionen 15 arbejdsdage til at svare på henvendelser om aktindsigt. Det lykkedes kun for 10 ud af de 44 grupper. For de øvrige tog det op til 80 arbejdsdage før informationerne blev udleveret.

»En forfærdende lav svar-kvot«, skriver Alter-EU.

Upræcist og mangelfuldt

Undersøgelsen, bestilt af det svenske finansministerium, konkluderede allerede i 2003 at de informationer Kommissionen gav "ikke svarede til virkeligheden" og "bevisligt var meget upræcise".

Alter-EU nåede frem til det samme i år 2007:

1. Ekspertgrupper opført i registeret eksisterer slet ikke. Alter-EU kommer med eksempler på grupper, som ikke har eksisteret siden 2001, og andre grupper, hvor en af Kommissionens afdelinger har nedsat en gruppe, men undladt at aktivere den.
2. Alter-EU kommer med eksempler på eksisterende grupper som ikke er at finde i registeret.

Endelig undlod Kommissionen helt at komme med noget svar, omkring 14 ud af 44 ekspertgrupper. Det er 34 pct. af forespørgslerne som forblev ubesvarede.

For 11 af grupperne kom der slet ingen respons fra Kommissionen: Det var grupper om eksempelvis tekstiler, pesticider, fødevarer, import af farlige kemikalier, medicinalvarer, og bioteknologi. For fire grupper anerkendte Kommissionen at have fået en forespørgsel, men stoppede derefter yderligere kommunikation;

- a) om bioteknologi/landbrug/fødevarerforskning,
- b) om patentlovgivningens indvirkning på bioteknologi og genteknik,
- c) arbejdsgruppe om indførelsen af kemikalieloven REACH,
- d) om transport og miljø.

»Der er ingen tvivl om at manglen på åbenhed er knyttet til eksistensen af ekspertgrupper domineret af interesser med egen-dagsorden. Resultatet er en proces som kaster mørke skygger over de demokratiske principper, en EU-beslutning bør være baseret på«, skriver Alter-EU i sin rapport. ♦

Hele rapporten, som denne artikel beskriver, bliver offentliggjort på www.alter-eu.org

Rapporten om "Precooking in the European Union – the world of expert groups", bestilt af de svenske finansministerium, er skrevet Allan Larsson i 2003, og findes på den svenske regerings hjemmeside: <http://www.regeringen.se>

Daniel Naurin, Ph.d. og lektor ved Göteborgs Universitet er skeptisk over for et lobbyistregister.

Problemet er ikke en manglende viden om hvem lobbyisterne er. Problemet er at vi ved det, siger svensk forsker som har kigget ind bag de lukkede døre. Her var tonen langt pænere end han havde regnet med.

Pænere tone bag de lukkede døre

FORSKNING. Daniel Naurin, Ph.d. og lektor ved Göteborgs Universitet er skeptisk over for om et lobbyistregister vil løse nogen problemer.

»Det får ingen større betydning. Et register kan måske være værdifuldt i forhold til at kontrollere korrupsion. Men hovedproblemet fra en demokratisk synsvinkel er ikke at vi ikke ved hvem lobbyisterne er. Hovedproblemet er at vi ved det: Det er dem som repræsenterer de stærke interesser. Bilindustrien står stærkere end bilisterne. Repræsentanter for almene interesser, for eksempel fortalere for miljø og naturbeskyttelse, står svagere end dem som repræsenterer specifikke industriinteresser,« siger han.

Påstanden om at åbenhed ikke nødvendigvis er løsningen med stort L bygger han på interviews med lobbyister fra konsulentvirksomheder i Bruxelles og Stockholm. Desuden har han gennemgået korrespondancen fra virksomheder og industriorganisationer til svenske myndigheder og til Kommissionen i Bruxelles.

Konklusionerne er beskrevet i hans nye bog »Deliberation behind closed doors – transparency and lobbying in the European Union«. De vender op og ned på en række gængse opfattelser.

Pænere tone i lukkede rum

»Mit udgangspunkt var den etablerede beskrivelse inden for statsvidenskaben. Den fortæller at åbenhed fremmer en civiliseret adfærd, og at trusler og magtargumenter som bygger på en markedstænkning, bliver brugt bag de lukkede døre. Det viste sig bare at det ikke passer,« siger Daniel Naurin.

Tværtimod fortalte lobbyisterne at de ville anbefale deres kunder meget mere sofistikerede argumenter når de skulle

tale deres sag på lukkede møder med EU-embedsmænd, end når de talte i offentlighed, for eksempel på åbne konferencer. Denne forskel blev bekræftet af indholdet og tonen i virksomhedernes korrespondance til myndighederne.

Formålet med denne adfærd er at fremstå som en samarbejdsvillig partner med konstruktive løsninger, og ikke som et egocentrisk brokkehoved.

Lobbyisme er langt mere effektiv hvis argumenterne pakkes pænt ind, og præsenteres nuanceret, end hvis der bliver slået i bordet og brugt trusler om at et forslag vil koste så og så mange arbejdspladser hvis det bliver ført ud i livet, fik Daniel Naurin at vide.

»Det stærke forhandlingskort bag lukkede døre er ikke at vise nøgen magt, men at demonstrere en magt som er klædt pænt på,« skriver han i bogen.

Ingen opdragelseeffekt

Til gengæld agerer lobbyister og industriinteresser meget mere egenrådigt og markedspræget på offentlige møder, og når de for eksempel udsender pressemeddelelser – stik modsat den statsvidenskabelige teori om åbenhedens opdragende funktion.

Forklaringen på at teoretikerne er gået galt i byen med åbenhedsargumenterne er, mener Daniel Naurin, at offentligheden består af mange forskellige særinteresser.

Når en industrileder eller en organi-

sationsrepræsentant taler på en konference, eller skriver til en bred offentlighed, er det vigtigste at markere overfor sine egne at man står fast på det som man er ansat eller valgt til at repræsentere.

Det er mindre vigtigt at tilfredsstille alle mulige forskellige interesser – aktieejere, ansatte, miljøgrupper.

»Lukkethed er ikke i sig selv korrupt, og åbenhed har ikke den opdragende effekt som man har troet,« siger Daniel Naurin. Det betyder imidlertid ikke at han ser lobbyisme som en uproblematisk størrelse.

Det demokratiske dilemma

»Lobbyisme er absolut en fare for demokratiet. Det er et stort dilemma. På den ene side er det en selvfølge at forskellige interesser skal kunne fremføre deres krav. Det er kun i diktaturer at man ikke tillader dette. Men samtidig ved vi at stærke og specifikke interesser har meget nemmere ved at komme til orde end dem der repræsenterer svage og brede interesser.«

Er du enig med dem som siger at lobbyisme i EU er et særligt problem fordi Kommissionen har monopol på at fremsætte forslag til nye love?

»Absolut. Når Kommissionen kommer med et konkret forslag, vil den naturligvis plukke i de argumenter der er lagt frem. Hvordan det sker, får jo stor betydning for det fortsatte forløb.« ♦

Siden sidst

Støtte til konfliktret i ny dansk EU-aftale

6-PARTI-AFTALE.

Samtlige partier i Folketinget har nu markeret at man vil tage konfliktretten i forsvar som en vigtig del af den danske arbejdsmarkedsmodel.

»Partierne vil derfor vende sig mod EU-tiltag, der er i modstrid med konfliktretten,« er regeringen (V+K) sammen med S, SF, RV og NA blevet enige om at mene. Den markering er nedfældet i en syv sider lang aftale om hvordan de seks vurderer og fortolker Lissabon-traktaten.

Et andet flertal (S+DF+SF+EL) har tidligere krævet en afklaring eller garanti for at bevare konfliktretten efter dommene i Vaxholm- og Viking Line-sagen – inden Folketinget ratificerer den nye traktat.

Den nye sekspartiaftale om Europapolitikken er en opdatering af en tidligere aftale fra 2004. Dengang blev aftalen lavet mellem de fem partier som gik ind for forslaget til EU-forfatning.

Den nye aftale, nu med Ny Alliance, omhandler de politikområder hvor partierne ser positivt på at benytte Lissabon-traktatens mulighed for at gå fra enstemmighed til flertalsafgørelser (for eksempel vedrørende miljø- og energifgifter). Aftalen definerer tilsvarende de områder hvor man vil bevare enstemmigheden selv om flertalsbeslutninger er en mulighed (visse arbejdsmarkedstiltag). De konkrete områder er de samme som blev gennemgået i NOTAT nr. 1197 om Lissabon-traktaten.

De seks partier mener også at Lissabon-traktatens forpligtelser til forbedring af den militære kapacitet ikke skal medføre en forøgelse af forsvarsudgifterne. »Målet kan nås på anden vis,« skriver de.

Aftalen konstaterer at de danske EU-forbehold er fastholdt og at en ændring kræver folkeafstemning.

Den nye aftale er i hovedsagen en kopi af den gamle aftale som blev gennemgået i NOTAT nr. 1197 om Lissabon-traktaten. Aftalen kan læses på Statsministeriets hjemmeside (stm.dk) og på <http://www.eu-oplysningen.dk/>

Der sker hele tiden nyt i forhold til de emner vi skriver om i NOTAT. Her fortæller vi kort om nogle af de seneste initiativer og beslutninger.

Faglig konflikt uden facit

VIKING-DOMMEN.

Spørgsmålet om finske søfolk måtte strejke for at forhindre færgen Rosellas udflugning til Estland – og for at forhindre den løndumping der var konsekvensen,

får aldrig et endeligt svar.

Efter EF-domstolens afgørelse i Viking Line-sagen har parterne indgået et forlig, og er blevet enige om at afbryde den retslige strid.

Hvad forliget går ud på, er hemmeligt.

Sagen fik stor omtale da EF-domstolen i december sidste år meddelte at strejkeretten er en grundlæggende, men ikke en uindskrænket ret i EU. En uge senere faldt dommen i Vaxholmsagen hvor dommerne strammede fortolkningen af konfliktretten yderligere.

Viking Line-sagen blev rejst i en engelsk domstol hvor den også skulle afsluttes efter EF-domstolens vejledende besked. Men det vil altså alligevel ikke ske.

Sagen var beskrevet i NOTAT nr. 1198, en kortfattet pressemeddelelse om forliget kan læses på den Internationale Transportarbejder-Føderations (ITF) hjemmeside itfglobal.org

Rapport afslører svindel i Parlamentet

SVINDEL. En hemmelig rapport har afsløret at medlemmer af EU-Parlamentet har misbrugt den ordning, som giver dem penge til drift af deres kontorer – »blyantspengene«.

Det drejer sig angiveligt om beløb på op til 120.000 kroner om måneden. Parlamentets udvalg for budgetkontrol vedtog den 26. februar at rapporten på 92 sider ikke måtte offentliggøres. Det skete med stemmerne 21 mod 14. Men hollænderen Paul van Buitenen besluttede alligevel at lægge et resume med rapportens vigtigste konklusioner på sin hjemmeside.

Van Buitenen har tidligere afsløret uheldige forhold i EU. Hans afsløringer af svindel hos daværende EU-kommissær Edith Cresson var en væsentlig årsag til at Kommissionen måtte træde tilbage i 1999.

Han blev i 2004 valgt ind i Parlamentet på et program der skulle sikre fuld åbenhed i EU.

Det forventes nu at embedsmænd i Parlamentet i fremtiden skal være med til at administrere blyantspengene – dog næppe før efter valget i 2009.

Læs mere: www.paulvanbuitenen.nl

Connie Hedegaard siger nej til etanol

KLIMA. Kommissionen ER ved at forlade kravet om at 10 procent af bilernes brændstof skal bestå af bioetanol i 2020.

Det har fået klimaminister Connie Hedegaard til at fastslå at Danmark i stedet kan bruge vedvarende energikilder.

De nuværende typer af bioetanol kræver alt for store arealer, siger hun.

Direktøren for Fødevarerøkonomisk Institut, Søren E. Frandsen, advarer også imod en dansk produktion af bioetanol. Han mener at interessen for bioetanol først og fremmest skyldes en tro på at europæiske landmænd vil kunne tjene på det.

Læs mere i NOTATs nummer om klimakrisen juli 2007 eller i arkivet på www.notat.dk. Søg på ordene »etanol« eller »klima«.

Næste nummer:

Landbrug

Sundhedstjek af EU's landbrugspolitik

Landbrugskommissær Mariann Fischer Boel er i gang med et sundhedstjek af EU's landbrugspolitik. Formålet skal være at få gennemført en række justeringer, så »livet bliver lettere for landmændene, og så forbrugernes og skatteborgernes interesser samtidig tilgodeses«.

Allerede nu lyder kritikken at der ikke bliver gjort nok for miljøet. Landbrugsrådet er på sin side utilfreds med planerne om at skære en smule i den støtte der overstiger en kvart million kroner.

De konkrete forslag bliver fremlagt i foråret 2008, men vi kigger i krystalkuglen og spørger om der er udsigt til grundlæggende reformer, eller kun kosmetiske ændringer.

Den elendige økonomi

Selv med EU-tilskuddene har stort set alle heltidslandbrug svært ved at få det til at løbe rundt. I virkeligheden lever de i mange tilfælde af at låne penge fordi prisstigningerne på jorden har været så kraftig. I store dele af landet koster en hektar omkring 200.000 kroner.

For en del år siden fik miljøvenlige kredse gennemført at antallet af svin afhænger af hvor meget jord folk ejer. Det har frem for noget andet ført til prisstigningerne. Skal vi afskaffe kravet?

Landbrug og dyrevelfærd

Som man har kunnet se i tv og læse i aviserne, har dyrene det skidt i EU. For eksempel kræver vi i Danmark 600 cm² pr. burhøne – hvad der i virkeligheden er alt for lidt, mens EU kun forlanger 450 cm². Og selv om der skulle være politisk flertal for det, kan vi ikke udelukke de EU-æg der er produceret af burhøns.

Vi har også set horrible eksempler på mishandling når dyr transporteres rundt på de europæiske landeveje. På dette område gælder fælles EU-regler – som er yderst lempelige over for vognmænd og dyreejere.

Hvis støtten ikke var der

EU's landbrugspolitik er i de flestes øjne identisk med økonomisk støtte til landmændene. Omkring 40 procent af budgettet går til landbrugspolitikken.

Et argument imod støtten er at den skader u-landenes muligheder for at komme ind på det europæiske marked og at den underminerer deres lokale produktion. Et andet kritikpunkt er at støtten mest går til de største landmænd og til store virksomheder.

Vi ser nærmere på hvad der vil eller kan ske hvis støtten forsvandt? For landmanden og for økonomien, i Danmark og i Europa? Kan pengene bruges til at fremme en miljø- og klimavenlig landbrugsproduktion?

Svar på quiz:

1-b, 2-b, 3-a, 4-c, 5-a, 6-c, 7-b, 8-c, 9-a, 10-a

Test din viden

Svarene kan du finde i artiklerne inde i bladet, eller se de rigtige svar på side 31.

1. Hvad hedder den EU-kommissær som beskæftiger sig med åbenhed og lobbyisme?
a) Pim Wallas b) Siim Kallas c) Jim Hallas
2. Hvor mange lobbyister skønnes at arbejde i Bruxelles?
a) 5.000 b) 15.000 c) 25.000
3. Hvad hedder den lobbyist fra USA som i 2006 blev fældet i en gigantisk korruptionsskandale?
a) Jack Abramoff b) John Albright c) James Alabama
4. Hvad er det populære udtryk for en lobby metode hvor kræfterne (i første omgang) bruges til at fjerne et særlig uønsket element?
a) proptrækkeren b) badekarret c) tandlægen
5. Hvad kaldes regler for lobbyister?
a) adfærdskodeks b) bestikkelsesetik c) konduktørsæt
6. På hvilket punkt blev kemikaliedirektivet REACH forringet?
a) kemi-industrien fik flertal i nyt kontrol-organ b) godkendelse af nye stoffer skal ske »under hensyntagen til konkurrenceforhold« c) sikkerhedsoplysninger begrænses til stoffer produceret i mængder over 10 tons årligt
7. Energi-industrien forsøger at påvirke EU's nye klimaregler. Hvad er et særligt mål med lobbyarbejdet?
a) afgifter på varm luft b) gratis CO2-kvoter c) statsstøtte til vindenergi
8. Et større antal ekspertkomiteer – hvis sammensætning stort set er hemmelig – rådgiver EU-Kommissionen med at formulere lovforslag. Hvor mange komiteer?
a) 500 b) 800 c) 1.200
9. Et forslag om at registrere EU-lobbyister i et register møder kritik fordi registreringen bliver
a) frivillig b) udskudt til 2012 c) hemmelig
10. EU-kvarteret i Bruxelles ligger ved et trafikalt knudepunkt opkaldt efter en af EU's »fædre«
a) Rond-Point Schuman b) Place Ellemann c) Avenue Charles de Gaulle

